

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1922 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av § 55 riksdagsordningen.

I en inom första kammaren väckt motion har herr *Ekman, K. J.*, hemställt, att riksdagen ville för sin del såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag till Lag om ändrad lydelse av § 55 riksdagsordningen.

Häri genom förordnas, att § 55 riksdagsordningen skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 55.

Motion i ämne — — — sammanföras.

Motion, vari påyrkas antagande av ny lag eller ändrad lydelse av redan gällande lag eller författning eller beviljande av anslag till högre belopp än etthundratusen kronor eller höjning med mer än etthundratusen kronor av något utav Konungen begärt anslag, må ej till behandling upptagas, därest icke minst en tiondedel av hela antalet ledamöter i den kammare, där motionen väckes, skriftligen förenat sig om dess framförande.

Konungens propositioner — — — avgöras.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Det förslag om inskränkning av den enskilde riksdagsmannens motionsrätt, som här framställles, kan utskottet icke biträda. För

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 5 saml. 13 häft. (Nr 15—16.) 1

*Utskottets
yttrande.*

att skilda intressen och önskemål inom riksdagen skola komma till sin rätt, bör, enligt utskottets mening, befogenhet att till riksdagens prövning framlägga förslag tillkomma varje kammarledamot. En begränsning av denna rätt i av motionären föreslagen riktning skulle i själva verket innebära, att prövningen av ifrågavarande förslags lämplighet i viss mån skulle ankomma på de enskilda riksdagsmän, vilka av förslagsställaren anmodades att ansluta sig till detsamma för att därigenom möjliggöra dess framläggande för riksdagen i form av motion. Denna prövning bör emellertid, såsom nu är fallet, ske vid riksdagsbehandlingen i vanlig ordning; det ankommer på utskotten och riksdagen att pröva och avgöra, huruvida framställda förslag äro av den art, att de böra leda till positivt resultat. En grundlig och noggrann riksdagsbehandling är härvid det bästa korrektivet mot missbruk av motionsrätten. Slutligen torde även böra erinras om att erfarenheten visar, att synnerligen beaktansvärda förslag ofta framställas av enskilda motionärer; antalet undertecknare av en motion lär blott i ringa grad utgöra något mått på dess värde.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1922.

På konstitutionsutskottets vägnar:

ARTHUR ENGBERG.

Närvarande: Herrar *Clason*,*) *Engberg*, *Thulin*, *K. J. Ekman*, *Ljunggren*,*) *Reuterskiöld*, *G. W. Hansson*, *von Geijer*,*) *Larsén*,*) *Almkvist*,*) *E. B. Andersson*,*) *Sävström*, *Vennerström*,*) *Nilsson* i Antnäs,*) *Borg*,*) *K. A. Westman*, *Bäckström*,*) *Persson* i Fritorp,*) *Carlström* i Helgård*) och *Gustafson* i Kasenberg.*)

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av hr *Clason*, som anförde:

»Lika med utskottet har jag funnit hr Ekmans motion icke kunna tillstyrkas. Men jag har ansett, att utskottet i detta sammanhang bort till närmare prövning upptaga frågan, huruvida icke i vår riksdag någon begränsning av nuvarande vidsträckta motionsrätt skulle lämpligen kunna genomföras särskilt i syfte att minska riksdagens arbetsbörda. I ett flertal främmande länders representationer föreligga dylika begränsningar. Stundom kräves sålunda, att ett visst antal representanter skall underteckna en motion för att den skall kunna upptagas till realbehandling. Detta antal är stundom fixerat, men det kan ock vara bestämt till viss procent av vederbörande kammars hela medlemsantal. Likaledes förekommer, att antalet är olika allt efter arten av de frågor förslaget rör. I andra fall föreligger en sådan begränsning, att förkastandet av ett förslag förhindrar återupptagande under viss tid av ett förslag i samma syfte. I åter andra fall finnas bestämmelser, som fordra en viss redaktionell avfattning av en motion, för att den skall kunna realbehandlas, eller som eljest medgiva preliminärt avböjande av en motions realbehandling. Det kan exempelvis vara föreskrivet, att motion i lagfrågor skall vara avfattad i form av lagtext. Det kan för vissa slag av frågor, t. ex. konstitutionella spörsmål eller lagfrågor, finnas bestämt, att det beror på en förgranskning av någon av kammaren sammansatt delegation, om de skola komma under vidare omprövning. Det kan vara vederbörande kammare förbehållet att avgöra, huruvida ett motionsvis framburet förslag genast må förkastas, eller huruvida det skall sändas till utskott för att underkastas närmare granskning — alltså samma bestämmelse, som hos oss enligt § 56 R. O. gäller i fråga om motioner, som icke skola hänvisas till ständigt utskott. Ytterligare kan ock den anordning vara föreskriven, att väckt motion först skall underställas prövning av någon viss delegation, som utan att granska den i detalj har att uttala sig om, huruvida den överhuvud innebär ett förslag värt att taga under övervägande, varefter kammaren har att avgöra, om den omedelbart skall förkastas eller om den skall hänvisas till grundlig realbehandling. En viss motsvarighet härtill fanns som bekant i Sverige under frihetstiden, då vid riksdagarna den s. k. *urskillningsdeputa-*

tionen hade att handlägga frågan, huruvida förslag från enskilda borde underkastas realbehandling inom utskotten. Även andra arter av begränsningar i motionsrätten finnas i utländska parlament.

Såsom medlem av 1916 års kommitté för utarbetande av förslag till åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete framhöll jag i avgiven reservation, att det hade synt mig önskvärt, att kommitterade gått längre i reformer, än som skedde, och framhöll därvid i fråga om möjlighet för kammare att utan realbehandling tillbakavisa väckta motioner i huvudsak följande: En vidsträckt motionsrätt för den enskilde riksdagsmannen syntes mig visserligen stå i överensstämmelse med vårt riksdagsskickets traditioner. Men detta syntes icke böra innebära skyldighet för kammare att *under pågående treårsperiod* — numera fyraårsperiod — vid varje följande riksdag under realbehandlings uttänjda former genomtröska alldeles samma motion, som vid någon av periodens föregående riksdagar förevarit utan att av *någondera* kammaren bifallas. Det borde i stället vara kammare obetaget att under sådana förhållanden utan remiss till utskott avslå dylik motion. Vunnes intet annat, så skulle åtminstone vinnas, att de avvisade förslagen återkomme i omarbetad och förbättrad form. Fruktade man en alltför stark begränsning, kunde man för motions återupptagande under treårsperioden fordra understöd av visst antal medlemmar. Jag yrkade därför i sagda kommitté, att den kammare enligt § 56 R. O. tillerkända rätten att utan remiss till utskott tillbakavisa motion, som ej tillhörde ständigt utskotts behandling, skulle utsträckas att i ovan angivna fall gälla även motioner tillhörande ständigt utskotts behandling.

Inom konstitutionsutskottet har jag nu yrkat, att utskottet skulle framlägga förslag om sådan ändring i riksdagsordningen.»

2) Av hr *K. J. Ekman*, som anförde:

»Betydelsen av den föreliggande frågan framgår i någon mån redan av antalet motioner, som skulle hava berörts av nu föreslagna inskränkningar i motionsrätten, därest dessa under föregående riksdagar varit gällande. En i sådant hänseende inom utskottets kansli verkställd undersökning beträffande riksdagarna 1919 och 1920 visar följande siffror:

Motioner avseende beslut om lagtext eller anslag, resp. anslagshöjning över 100,000 kr.	F. K.	A. K.	Summa	Belopp, beviljat utöver K. Maj:ts förslag eller utan sådant förslag.	
				Kr.	öre
År 1919.					
<i>a) frågor om lagtext</i>					
avslagna	8	12	20		
resultterande i beslut om lagtext eller skri- velse till Kungl. Maj:t	5	4	9		
<i>b) anslagsfrågor</i>					
avslagna	9	36	45		
resultterande i beslut om anslag eller an- slagshöjning	8	13	21	9,730,408	—
Summa	30	65	95		
År 1920.					
<i>a) frågor om lagtext</i>					
avslagna	23	24	47		
resultterande i beslut om lagtext eller skri- velse till Kungl. Maj:t	10	18	28		
<i>b) anslagsfrågor</i>					
avslagna	11	19	30		
resultterande i beslut om anslag eller an- slagshöjning	9	19	28	30,249,318	50
Summa	53	80	133		

Genom de av mig väckta motionerna avses dels att vinna någon ytterligare lättnad i riksdagens arbete och dels att förekomma förhastade beslut, som leda till ett ur såväl formell som reell synpunkt mindre tillfredsställande lagstiftningsresultat eller till opåräknade svårigheter vid budgetens uppgörande. I nämnda hänseenden lider vårt riksdagsskick, såsom varje erfaren riksdagsman vet, av påtagliga svagheter; och det synes därför ej vara ur vägen, om ett allvarligt försök gjordes, att härutinnan söka åstadkomma en bättre ordning. Möjligen kunna andra utvägar utfinnas för uppnåendet av

det mål, som är motionernas syfte. Vad särskilt frågan om beredande av lättnad i riksdagens arbete angår, har uti ett särskilt yttrande vid det i denna fråga den 18 december 1916 avgivna sakkunnigbetänkandet den tanken framförts, att kamrarna skulle kunna i vissa angivna fall utan realbehandling tillbakavisa väckta motioner. Såväl den ena som den andra utvägen att söka råda bot på olägenheter, som kanske för vederbörande motionärer te sig obetydliga, men som för riksdagsarbetet i dess helhet äro allvarliga nog, böra, enligt min mening, åtminstone göras till föremål för en allsidig utredning; och jag har därför ansett, att utskottet, med anledning av motionerna bort hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke på det sätt, som i förevarande motioner föreslås, eller annorledes någon begränsning i ovan angivna syfte borde stadgas i enskild riksdagsmans rätt att väcka motioner och få dem i riksdagen behandlade, ävensom för riksdagen förelägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»
